

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 11

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich

ROSSIYANING PAHTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO'PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Taʼbaev Amirbek Ashirbaevich

Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович

ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUHORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахамаатович

ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich

RAQAMLI TECHNOLOGIYALARDAN KENG KO'LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO'LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich

BANK XIZMATLARIGA BO'LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOZNI JALB QILISHNING SAMARALI YO'LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович

МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

<i>Yakubova Samira</i> LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING	97-102
<i>Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI	103-109
<i>Egamberdiyeva Salima Rayimovna</i> XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	110-118
<i>Xolmamatov Diyor Haqberdievich</i> SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH	119-127
<i>Gafurova Dilshoda</i> INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS	128-132
<i>Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich</i> TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH	133-139
<i>Raxmonov Mirvoxid Rajabovich</i> NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI	140-149
<i>Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li</i> DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O'RNI VA UNI QO'LLASH XUSUSIYATLARI	150-159
<i>Aziza Umarova</i> AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	160-167
<i>Абдуллаев Бунёд Ўткирович</i> СУРХОҢДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ	168-178
<i>Matjonov Bekjon Ravshonbekovich</i> SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN	179-185
<i>Алиматова Наргис Абдухалиловна</i> КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ.....	186-197

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna</i> F. NITSSHE “HAYOT FALSAFASI” KONSEPSIYASI IJTIMOY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI	198-204
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOY TABIATI	205-211
<i>Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна</i> РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ У ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	212-218
<i>Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li</i> HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI.....	219-225
<i>Яздонов Зикирилло Шукуруллоевич</i> АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ	226-231
<i>Nabiyev Maxsud Abdumannonovich</i> IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI	232-238
<i>Haydaraliyev Shuhratjon</i> MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	239-243
<i>Хамраев Сардорбек Шарафутдинович</i> ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ..	244-250
<i>Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich</i> O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI	251-260
<i>Хатамова Рашида Закиржановна</i> ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	261-266
<i>Патиев Холдор Икромович</i> ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ	267-275
<i>Ismoilova Hayitxon Maxammadjonovna</i> FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY JARAYONLARDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI	276-280
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI	281-287
<i>Raxmankulov Farhod Raximkulovich</i> MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	288-292
<i>Shirinov Anvar Qanoatovich</i> MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI	293-299

Xandamova Marifat Akramovna
 “OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIY IJODINING DURDONASI..... 300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
 IJTIMOY DAVLATDA IJTIMOY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOY INSTITUTLARNING
 MAQSADI 305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
 MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOY-GUMANITAR FANLAR
 TIZIMIDAGI O’RNI 312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
 DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL
 XUSUSIYATLARI 321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ayuzmuratova Nurjamal Dastembayeva
 КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА..... 327-332

Olga Filippova
 ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION 333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
 INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O’ZBEK TILI O’ZLASHISH
 MASALALARI 346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
 LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI 352-357

Qodirova Mukaddas Tog’ayevna, Ibragimova So’g’diyona Ikrom qizi
 INGLIZ-O’ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING
 QO’LLANILISHI 358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Tўраев Сардор Абдихаким ўғли
 ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
 ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ 363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
 ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ
 АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ 372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
 ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПНИНГ АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ
 ХУСУСИДА 378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
 MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINIF O’QUVCHILARINING DIVERGENT
 TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH 386-390

<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARI TALABALARINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O'QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH	391-400
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	401-406
<i>Kenjabaev Jahongir Abdisalimovich</i> METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES	407-411
<i>Abdusamatov Alisher Sobirovich</i> TA'LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV	412-417
<i>Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna</i> TA'LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O'RNI	418-422
<i>Babayeva Maxfuza Abduvaitovna</i> TA'LIMDA FANLARARO BOG'LANISHNING AHAMIYATI	423-429
<i>Nazarova Zarrina Allaberdiyevna</i> MAKTAB O'QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	430-435
<i>Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna</i> O'QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART- SHAROITLARI	436-442
<i>Умаров Азиз Авазович</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	443-447
<i>Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA).....	448-453
<i>Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna</i> DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQRISH METODIKASI	454-461
<i>Komilov Nodirbek Bokijonovich</i> THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS	462-466
<i>Sapieva Nargiza Mamayusufovna</i> IQTIDORLI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH	467-478
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i> XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI	479-484

<i>Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich</i> SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O‘QITISH USULLARINI TANLASH	485-492
<i>Irgasheva Umida Raimjanovna</i> TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	493-498
<i>Turayeva Lolaxon Yuldashevna</i> ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O‘RGANISH VA NAMOYISH ETISH	499-505
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i> TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	506-510
<i>Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna</i> OLIY O‘QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O‘QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI	511-518
<i>Xasanova Gulnoza Raxatjanovna</i> KREDIT-MODULLI TA‘LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA‘LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	519-525

09.00.00-Фалсафа фанлар

Nabiyev Maxsud Abdumannonovich
SamDU tadqiqotchisi

IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI

Annotatsiya. Ushbu maqolada iqtisodiy madaniyat tushunchasi o'rganilib, uning mohiyati va mazmuni ochib berilgan. Iqtisodiy madaniyat ijtimoiy-madaniy muhitning muhim jihati bo'lib, u shaxslar va butun jamiyatning iqtisodiy xulq-atvori va qarorlariga ta'sir qiladi. Maqolada iqtisodiy madaniyatning asosiy tarkibiy qismlari, jumladan, iqtisodiy qadriyatlar, me'yorlar, bilim va ko'nikmalar, ularning iqtisodiy munosabatlar va jarayonlarga ta'siri muhokama qilinadi. Muallif iqtisodiy madaniyatni shakllantirishda ta'lim, yashash muhiti va ommaviy axborot vositalarining rolini ham ko'rib chiqadi. Iqtisodiy madaniyatning mohiyati va mazmunini tushunish iqtisodiy savodxonlik va ijtimoiy barqarorlikni oshirishga qaratilgan ta'lim dasturlari, siyosat va strategiyalarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: iqtisodiy madaniyat, ijtimoiy-madaniy muhit, iqtisodiy qadriyatlar, iqtisodiy normalar, iqtisodiy bilimlar, iqtisodiy ko'nikmalar.

Nabiyev Maksud Abdumannonovich
Researcher of SamSU

ESSENCE AND CONTENT OF ECONOMIC CULTURE

Abstract. This article explores the concept of economic culture, revealing its essence and content. Economic culture is an important aspect of the socio-cultural environment that influences the economic behavior and decisions of individuals and society as a whole. The article discusses the key components of economic culture, including economic values, norms, knowledge and skills, and their influence on economic relations and processes. The author also considers the role of education, environment and media in the formation of economic culture. Understanding the essence and content of economic culture is important for the development of educational programs, policies and strategies aimed at improving economic literacy and the sustainability of society.

Key words: economic culture, sociocultural environment, economic values, economic norms, economic knowledge, economic skills.

Набиев Максуд Абдуманнонович
научный сотрудник СамГУ

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Аннотация. Данная статья исследует понятие экономической культуры, раскрывая её сущность и содержание. Экономическая культура представляет собой важный аспект социокультурной среды, который влияет на экономическое поведение и решения индивидов и общества в целом. Статья обсуждает ключевые компоненты экономической культуры, включая экономические ценности, нормы, знания и навыки, а также их влияние на экономические отношения и процессы. Автор также рассматривает роль образования, среды обитания и медиа в формировании экономической культуры. Понимание сущности и содержания экономической культуры имеет важное значение для разработки образовательных программ, политики и стратегий, направленных на повышение экономической грамотности и устойчивости общества.

Ключевые слова: экономическая культура, социокультурная среда, экономические ценности, экономические нормы, экономические знания, экономические навыки.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N30>

Kirish. O'zbekistonda iqtisodiy madaniyat zamonaviy jamiyatning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, kundalik hayotimiz va ijtimoiy munosabatlarimizning ko'p jabhalariga ta'sir ko'rsatmoqda. Globallashuv va muttasil o'zgarib borayotgan iqtisodiy voqelik davrida iqtisodiy madaniyatning mohiyati va ahamiyatini tushunish tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Iqtisodiy madaniyat iqtisodiy sohaga oid qadriyatlar, me'yorlar, bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga olgan keng ko'lamlı jihatlarini qamrab oladi. Bu bizning pul, ish, iste'mol, investitsiya va moliyaviy qarorlarga bo'lgan munosabatimizni belgilaydi. Iqtisodiy madaniyat ta'lim, oila tarbiyasi, ijtimoiy muhit va ommaviy axborot vositalarining ta'siri jarayonida shakllanadi.

Iqtisodiy madaniyat zamonaviy jamiyatning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, kundalik hayotimiz va ijtimoiy munosabatlarimizning ko'p jabhalariga ta'sir qiladi. Globallashuv va muttasil o'zgarib borayotgan iqtisodiy voqelik davrida iqtisodiy madaniyatning mohiyati va ahamiyatini tushunish tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Iqtisodiy madaniyat iqtisodiy sohaga oid qadriyatlar, me'yorlar, bilim va ko'nikmalarni o'z ichiga olgan keng ko'lamlı jihatlarini qamrab oladi. Bu bizning pul, ish, iste'mol, investitsiya va moliyaviy qarorlarga bo'lgan munosabatimizni belgilaydi. Iqtisodiy madaniyat ta'lim, oila tarbiyasi, ijtimoiy muhit va ommaviy axborot vositalarining ta'siri jarayonida shakllanadi.

Ushbu maqolaning maqsadi iqtisodiy madaniyatning mohiyati va mazmunini chuqurroq tushunishdir. Biz ushbu madaniyatning asosiy tarkibiy qismlarini, uning iqtisodiy xatti-harakatlarga va qarorlarga ta'sirini va uni qanday rivojlantirish va mustahkamlash mumkinligini ko'rib chiqamiz. Iqtisodiy madaniyat nafaqat shaxslar va oilalar uchun, balki butun jamiyat va mamlakatning iqtisodiy barqarorligi uchun ham katta ahamiyatga ega. Iqtisodiy madaniyatni tushunish va targ'ib qilish moliyaviy savodxonlik va ongli iqtisodiy qarorlar qabul qilish qobiliyati tobora muhim ko'nikmalarga aylanib borayotgan bugungi dunyoda asosiy muammolardan hisoblanadi.

I.G. Minervin ta'rifiga ko'ra, "iqtisodiy madaniyat — bu an'anaviy va innovatsion bilimlar, ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar va me'yorlar, odamlarning iqtisodiy xatti-harakatlarini va ularning mehnat faoliyatini tartibga soluvchi qadriyatlar to'plami" [1]. Iqtisodiy madaniyat nafaqat shaxslar va oilalar uchun, balki butun jamiyat va mamlakatning iqtisodiy barqarorligi uchun ham katta ahamiyatga ega. Iqtisodiy madaniyatni tushunish va targ'ib qilish moliyaviy savodxonlik va ongli iqtisodiy qarorlar qabul qilish qobiliyati tobora muhim ko'nikmalarga aylanib borayotgan bugungi dunyoda asosiy muammolardan hisoblanadi.

Iqtisodiy madaniyat – an'anaviy va innovatsion bilimlar, ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar va me'yorlar, odamlarning iqtisodiy xatti-harakatlari va mehnat faoliyatini tartibga soluvchi qadriyatlar to'plami. U umumiy milliy madaniyatning quyi tizimi bo'lib, uning boshqa tarkibiy qismlari: siyosiy madaniyat, huquqiy, axloqiy, diniy va boshqalar bilan chambarchas bog'liqdir [2].

Iqtisodiy madaniyat "iqtisodiy ong" tushunchasidan kengroq tushunchadir. Ikkinchisi ko'pincha ijtimoiy ongning shakllaridan biri sifatida qaraladi, u mavjudlikning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarining aksi sifatida yuzaga keladi va iqtisodiy subyektiv dunyoni anglatadi, ya'ni u munosabatlar, yo'nalishlar, qadriyatlar, motivatsiya, imtiyozlarni o'z ichiga oladi. Ammo

iqtisodiy madaniyat subyektiv dunyoning elementlaridan tashqari, normalar va joriy “o‘yin qoidalari”, ommaviy iqtisodiy xatti-harakatlar modellari, og‘zaki reaksiyalar, iqtisodiy simbolizm va nafaqat og‘zaki ifodalangan belgilar tizimi kabi tarkibiy qismlarni ham o‘z ichiga oladi, balki boshqa vositalar va shakllarni ham [3].

Iqtisodiy madaniyat murakkab va ko‘p qirrali tushuncha bo‘lib, u iqtisodiy soha bilan bog‘liq bo‘lgan e‘tiqodlar, qadriyatlar, me‘yorlar, bilim va ko‘nikmalarni o‘z ichiga oladi. U jamiyat va uning a‘zolarining iqtisodiy jarayonlarni idrok etish, moslashish va ishtirok etish qobiliyatini aks ettiradi. Keling, iqtisodiy madaniyatning mohiyatini va uning ahamiyatini batafsil ko‘rib chiqaylik.

T.Parsons “iqtisodiy madaniyat” atamasini ishlatmaydi, balki ijtimoiy harakat va ijtimoiy tizim kategoriyalari kontekstini tahlil qiladi. Muallif ijtimoiy tizimning tarkibiy qismlari o‘rtasidagi almashinuvdan kelib chiqadi, bu esa ijodiy darajani oshirishga va ushbu tizimlarda sodir bo‘ladigan faoliyat doirasini kengaytirishga yordam beradi [5].

Iqtisodiy madaniyatning tarkibiy qismlari. Iqtisodiy qadriyatlar: Bular iqtisodiyot sohasida muhim va kerakli deb hisoblangan narsalar haqidagi e‘tiqod va g‘oyalardir. Misol uchun, moliyaviy xavfsizlik ba‘zi odamlar uchun asosiy qadriyat bo‘lishi mumkin, boshqalar uchun esa ijtimoiy adolat asosiy qadriyat bo‘lishi mumkin. Iqtisodiy qadriyatlar jamiyatning iqtisodiy madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular iqtisodiyot va moliya sohasida muhim va qimmatli deb hisoblangan narsalar haqidagi e‘tiqod va g‘oyalarni ifodalaydi.

Iqtisodiy qadriyatlar — bu iqtisodiyot va moliya sohasida muhim, kerakli va ustuvor deb hisoblangan narsalarga nisbatan shaxslar va jamiyatning mavhum e‘tiqodlari, munosabatlari va tasavvurlari. Ushbu qadriyatlar qanday iqtisodiy jihatlar muhim deb hisoblanishi va ular ijtimoiy-madaniy muhitda qanday idrok etilishini aniqlaydigan baholash va ustuvorliklar tizimini tashkil qiladi.

E.Toffler yangi sivilizatsiyaga o‘tish bilan shartlangan va o‘zgarishlarga va o‘sib borayotgan qarashlar xilma-xilligiga yo‘naltirilgan yangi madaniyatning yaratilishiga ishora qiladi [6].

Iqtisodiy qadriyatlarga quyidagilar kiradi:

Pulga munosabat: Iqtisodiy qadriyatlar odamlarning pul va boylikka qanday qarashlarini belgilaydi. Ba‘zilar moliyaviy xavfsizlik va jamg‘armalarni qadrlashi mumkin, boshqalari esa iste‘mol va xarajatlarni qadrlaydi.

Adolat va ijtimoiy mas‘uliyat tushunchalari: qadriyatlar resurslar va boyliklarni taqsimlashning qaysi turlari adolatli va ijtimoiy mas‘uliyatli deb hisoblanishini aniqlashi mumkin.

Ish va tadbirkorlikning roli: Iqtisodiy qadriyatlar mehnat, tadbirkorlik va iqtisodiy rivojlanishdagi innovatsiyalarning roli haqidagi e‘tiqodlarni o‘z ichiga olishi mumkin.

Xavfga munosabat: xavflarni baholash va xavfsizlik tushunchalari ham iqtisodiy qadriyatlarning bir qismidir. Ba‘zilar barqarorlikni va xavflarni minimallashtirishni afzal ko‘rishlari mumkin, boshqalari esa xavfli investitsiyalar uchun ochiq.

Iste‘molchining afzalliklari: Iqtisodiy qadriyatlar iste‘molchilarning qarorlariga, shu jumladan iqtisodiyotga ta‘sir qiladigan tovarlar va xizmatlarni tanlashga ta‘sir qilishi mumkin.

Inflyatsiya va pul-kredit siyosatiga munosabat: Inflyatsiya va pul-kredit siyosati haqidagi tasavvurlar iqtisodiy qadriyatlarga ham bog‘liq bo‘lishi mumkin.

Iqtisodiy qadriyatlar jamiyat iqtisodiy madaniyatining muhim elementi bo'lib, shaxslar va guruhlarining iqtisodiy xatti-harakatlari va qarorlariga ta'sir qiladi. Ular turli madaniy va ijtimoiy sharoitlarda farq qilishi va iqtisodiy siyosatga, ijtimoiy va iqtisodiy normalarning shakllanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

V. Breuer va V. Kvinten madaniyat iqtisodiy muammolar kontekstida ko'p narsani tushuntirishi mumkinligini ta'kidlaydilar va "Moliya madaniyati" yangi avtonom intizomining mazmunini muhokama qilishni taklif qiladilar, bu madaniy jihatlarning integratsiyalashuvi bilan bog'liq bo'lishi kerak [7].

Keling, iqtisodiy qadriyatlar iqtisodiy madaniyatga qanday ta'sir qilishini va ular nima uchun muhimligini ko'rib chiqaylik.

1. Iqtisodiy qadriyatlarning shakllanishi: Iqtisodiy qadriyatlar tarbiya, ta'lim va ijtimoiylashuv jarayonida shakllanadi. Oila, maktab, jamiyat va ommaviy axborot vositalari pul, ish, boyluk va iste'mol bilan bog'liq e'tiqod va qadriyatlarning shakllanishiga ta'sir qiladi.

2. Pulga munosabat: Iqtisodiy qadriyatlar shaxsning pulga munosabatini belgilaydi. Masalan, ba'zilar uchun pul qulaylik va farovonlikka erishish vositasi bo'lishi mumkin, boshqalari uchun esa ochko'zlik va axloqiy muammolarning ramzi bo'lishi mumkin.

3. Qarorlarga ta'siri: Iqtisodiy qadriyatlar xarajatlar, investitsiyalar va moliyaviy xatti-harakatlarga oid qarorlarga ta'sir qiladi. Moliyaviy xavfsizlikni qadrlaydigan odamlar tejash va sarmoya kiritishga ko'proq moyil bo'lishi mumkin, bir zumda qoniqishni qadrlaydiganlar esa iste'mol xarajatlari bilan shug'ullanishga moyil bo'lishi mumkin.

4. Iqtisodiy siyosatga ta'siri: Iqtisodiy qadriyatlar iqtisodiy siyosat va ijtimoiy qarorlarning shakllanishiga ham ta'sir qiladi. Muayyan qadriyatlarga ega bo'lgan siyosatchilar va qonun chiqaruvchilar tegishli iqtisodiy siyosatni, masalan, ijtimoiy dasturlar yoki soliq imtiyozlarini qo'llab-quvvatlashlari mumkin.

5. Madaniy farqlar: Iqtisodiy qadriyatlar madaniyat va jamiyatlarda farq qilishi mumkin. Misol uchun, ba'zi madaniyatlar kollektivizm va ijtimoiy mas'uliyatni ta'kidlashi mumkin, boshqalari esa individualizm va shaxsiy maqsadlarga intilishni ta'kidlashi mumkin.

6. Iqtisodiy rivojlanish: Iqtisodiy qadriyatlar iqtisodiy rivojlanishga ham ta'sir qilishi mumkin. Masalan, mehnat va tadbirkorlikni hurmat qilish tadbirkorlik muhiti va innovatsion tashabbuslarni yaratishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy qadriyatlar jamiyatning iqtisodiy madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular pul va ishga munosabatni shakllantiradi, moliyaviy xatti-harakatlar va qarorlarga ta'sir qiladi va iqtisodiy siyosatga ta'sir qilishi mumkin. Iqtisodiy qadriyatlarning rolini tushunish odamlarning va umuman jamiyatning iqtisodiy xatti-harakatlari va qarorlarini yaxshiroq tushunish va tahlil qilishga yordam beradi.

Iqtisodiy me'yorlar: Iqtisodiy madaniyat o'zaro iqtisodiy munosabatlarni tartibga soluvchi qoidalar va me'yorlarni o'z ichiga oladi. Bu normalar rasmiylashtirilgan (qonunlar va qoidalar) va norasmiy (umumiy qabul qilingan urf-odatlar va axloqiy me'yorlar) bo'lishi mumkin.

Iqtisodiy bilimlar: Iqtisodiy madaniyat iqtisodiyotning faoliyati, asosiy moliya, investitsiyalar va iqtisodiy faoliyatning boshqa jihatlari haqidagi bilimlarni o'z ichiga oladi. Bu bilim odamlarga moliyaviy masalalarda ongli qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Iqtisodiy ko'nikmalar: Iqtisodiy madaniyat shuningdek, moliya, byudjetni boshqarish, investitsiya qilish va moliyaviy harakatlaringizni rejalashtirish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Materiallar va usullar. Iqtisodiy madaniyatni tadqiq qilish usullari tadqiqotchilar tomonidan iqtisod bilan bog'liq e'tiqodlar, qadriyatlar, me'yorlar va xulq-atvor amaliyotlarini tahlil qilish va o'rganish uchun qo'llaniladigan texnika va vositalar to'plamidir. Iqtisodiy madaniyatni o'rganishga yondashuvlar tadqiqotning aniq maqsadlariga qarab farq qilishi mumkin. Iqtisodiy madaniyatni o'rganishda ko'pincha qo'llaniladigan usullardan ba'zilari:

1. So'rovnoma: Bu iqtisodiy madaniyatga oid ma'lumotlarni yig'ishning eng keng tarqalgan usullaridan biridir. Tadqiqotchilar qadriyatlar, e'tiqodlar, moliyaviy amaliyotlar va iqtisodiyotga munosabat haqida so'rovnomalar tuzadilar. Respondentlar so'rovnomalarni to'ldirib, tahlil qilish uchun ma'lumot beradi.

2. Chuqur intervyular: Tadqiqotchilar tadqiqot ishtirokchilari bilan suhbatlar o'tkazadilar, unda ularning iqtisodiy e'tiqodlari va tajribalari batafsilroq va chuqurroq o'rganilishi mumkin. Chuqur intervyular tadqiqotchilarga aniq savollar berish va respondentlarning konteksti va motivlarini tushunish imkonini beradi.

3. Kuzatish: Bu usul real sharoitlarda xulq-atvor va iqtisodiy qarorlar qabul qilishni kuzatishni o'z ichiga oladi. Tadqiqotchilar odamlarning resurslarni qanday taqsimlashini, moliyaviy qarorlar qabul qilishini va iqtisodiy muhitda o'zaro munosabatini kuzatishi mumkin.

4. Fokus-guruhlar: Muayyan umumiy xususiyatlarga ega bo'lgan odamlar guruhlarini iqtisodiy madaniyat bilan bog'liq mavzularni muhokama qilish uchun yig'iladi. Fokus-guruhlar umumiy tendensiyalarni aniqlashga va ma'lum bir guruh uchun iqtisodiy madaniyatning qaysi jihatlari muhimroq ekanligini tushunishga yordam beradi.

5. Hujjatlarni tahlil qilish: Tadqiqotchilar matnlar, hujjatlar, ommaviy axborot vositalari va boshqa axborot manbalarini tahlil qiladilar va ularda aks ettirilgan iqtisodiy qadriyatlar va e'tiqodlarni aniqlaydilar.

6. Ekspert baholari: Ba'zida tadqiqotchilar iqtisodiy madaniyatga baho berish uchun ekspertlarga murojaat qilishadi. Mutaxassislar iqtisodchi, sotsiolog yoki ushbu sohada bilimga ega bo'lgan boshqa mutaxassislar bo'lishi mumkin.

7. Miqdoriy ma'lumotlarni tahlil qilish: Ma'lumotlarni to'plagandan so'ng, tadqiqotchilar anketalar va boshqa ma'lumotlarning natijalarini miqdoriy tahlil qilish uchun statistik usullardan foydalanishlari mumkin.

8. Sifatli ma'lumotlarni tahlil qilish: Bu usul mavzular, naqshlar va muhim omillarni aniqlash uchun intervyu matnlari yoki fokus-guruh transkriptlari kabi sifatli ma'lumotlarni sharhlashni o'z ichiga oladi.

Muayyan usullarni tanlash tadqiqot maqsadlariga, mavjud resurslarga va kontekstga bog'liq. Iqtisodiy madaniyatni chuqurroq va har tomonlama o'rganish uchun ko'pincha bir nechta usullarni o'z ichiga olgan kombinatsiyalangan yondashuv qo'llaniladi.

Muhokama va natija. Iqtisodiy madaniyat tadqiqoti natijalarini muhokama qilish tadqiqot jarayonining muhim qismidir. Maqolaning ushbu qismida biz ushbu muhim mavzuni o'rganish jarayonida olingan muhokama va asosiy natijalarni taqdim etamiz.

Asosiy natijalar: Iqtisodiy qadriyatlarning xilma-xilligi: Tadqiqot jamiyatdagi iqtisodiy qadriyatlarning xilma-xilligini ochib berdi. Odamlar moliyaviy xavfsizlik, iste'mol, investitsiya va ijtimoiy adolatga turli xil qadriyatlarni qo'yadilar.

Iqtisodiy qadriyatlarni shakllantirish omillari: Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, iqtisodiy qadriyatlarning shakllanishi bir qator omillarga, jumladan, oilaviy tarbiya, ta'lim, madaniy muhit va ommaviy axborot vositalarining ta'siriga bog'liq.

Iqtisodiy qadriyatlarning xulq-atvorga ta'siri: Iqtisodiy qadriyatlar odamlarning iqtisodiy xatti-harakatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Moliyaviy xavfsizlikni qadrlaydigan odamlar tejash va sarmoya kiritishga ko'proq moyil bo'lishi mumkin, iste'molni qadrlaydiganlar esa xarajatlarni afzal ko'rishlari mumkin.

Iqtisodiy qadriyatlarning iqtisodiy siyosatdagi roli: Tadqiqot iqtisodiy siyosatni shakllantirishda iqtisodiy qadriyatlar muhimligini tasdiqladi. Siyosatchilar va qonun chiqaruvchilar iqtisodiy siyosat va ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqishda jamiyat qadriyatlariga amal qilishlari mumkin.

Munozara: Tadqiqot natijalari iqtisodiy madaniyatni tushunishning iqtisodiy xatti-harakatlarni tahlil qilish va davlat qarorlarini qabul qilish uchun muhimligini ta'kidlaydi. Iqtisodiy qadriyatlarning xilma-xilligi iqtisodiy masalalarga yagona yondashuv yo'qligini ko'rsatadi va odamlarning xatti-harakatlari va motivlarini tahlil qilishda ko'plab omillarni hisobga olish kerak.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari iqtisodiy qadriyatlarning shakllanishiga atrof-muhit va ta'limning ta'sirini tasdiqlaydi. Demak, ta'lim va axborot dasturlari moliyaviy savodxonlikni shakllantirish va iqtisodiy madaniyatni rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin.

Va nihoyat, iqtisodiy qadriyatlarning iqtisodiy siyosatdagi rolini tushunish siyosatchilar va qonun chiqaruvchilarga iqtisodiy siyosatni ishlab chiqishda jamiyat manfaatlarini va imtiyozlarini yanada samaraliroq hisobga olishga yordam beradi.

Iqtisodiy madaniyatni o'rganish turli xil qadriyatlarni, ularning shakllanishi omillari va iqtisodiy xatti-harakatlarga ta'sirini ochib berdi. Bu natijalar jamiyatda iqtisodiy savodxonlikni rivojlantirish va iqtisodiy madaniyatni mustahkamlashga ko'maklashuvchi ta'lim dasturlari, ijtimoiy siyosat va strategiyalarni ishlab chiqishda asos bo'la oladi.

Xulosa. Tadqiqotimiz yakunida iqtisodiy madaniyatning mohiyati va ahamiyati haqida quyidagi asosiy xulosalarni chiqarishimiz mumkin:

Iqtisodiy madaniyat qadriyatlar va e'tiqodlar yig'indisi sifatida: Iqtisodiy madaniyat — bu hayotning iqtisodiy sohasi bilan bog'liq bo'lgan qadriyatlar, e'tiqodlar va me'yorlar to'plami. U shaxslar va jamiyat pul, boylik, mehnat va iste'mol kabi iqtisodiy jihatlarni qanday qabul qilishini va qadrlashini belgilaydi.

Shakllanishi va xulq-atvorga ta'siri: Iqtisodiy madaniyat tarbiya, ijtimoiylashuv va ta'lim jarayonida shakllanadi. Bu shaxslarning iqtisodiy xulq-atvoriga, jumladan, iste'mol, jamg'arma, investitsiyalar va iqtisodiy ishtirok to'g'risidagi qarorlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy siyosatdagi roli: Iqtisodiy madaniyat iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Jamiyatning qadriyatlari va afzalliklarini tushunish siyosatchilar va qonun chiqaruvchilarga qarorlar qabul qilish va ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqishda fuqarolarning manfaatlarini hisobga olish imkonini beradi.

Iqtisodiy savodxonlikni rivojlantirish: Iqtisodiy madaniyatni tadqiq qilish jamiyatning iqtisodiy savodxonligini qaysi sohalarda rivojlantirish zarurligini aniqlashga yordam beradi. Bunga moliyaviy ko'nikmalarni mustahkamlash va iqtisodiy jarayonlarni tushunishga qaratilgan ta'lim dasturlari kiradi.

Madaniy farqlar va xilma-xillik: Iqtisodiy madaniyat turli madaniy, ijtimoiy va etnik guruhlar orasida sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Bu xilma-xillikni hisobga olish iqtisodiy madaniyatni tahlil qilish va tushunishda muhim jihaddir.

Barqaror iqtisodiy muhitni yaratish: Iqtisodiy madaniyatni rivojlantirish barqaror va mas'uliyatli iqtisodiy muhitni yaratishga yordam beradi, unda adolat, mas'uliyat va mehnatga hurmat qadriyatlari rivojlanish va innovatsiyalar manfaatlari bilan muvozanatlanadi.

Shunday qilib, iqtisodiy faoliyatning tarkibiy qismi korxonada iqtisodiyotining rivojlanish darajasini va iqtisodiy o'sish sur'atlarini belgilaydigan iqtisodiy madaniyat va qadriyatlardir; mehnatni boshqarish sifati; iqtisodiy qonunlardan foydalanishning to'liqligini, ularni amalga oshirish darajasini aks ettirish; shaxsning jamiyat hayotidagi ishtirokining, uning iqtisodiy bilimlari darajasi va boshqaruv ko'nikmalarining sifat xususiyati sifatida namoyon bo'ladi. Bunday madaniyat va qadriyatlar insonning iqtisodiy muhitdagi faoliyati natijasi va jamiyat tomonidan to'plangan tajribani o'zida mujassam etadi [4].

Umuman olganda, iqtisodiy madaniyat iqtisodiy munosabatlarni shakllantirishda, qarorlar qabul qilishda va jamiyat taraqqiyotida asosiy rol o'ynaydi. Uning mohiyati va ahamiyatini anglash iqtisodiy rivojlanish va farovonlikni ham alohida shaxslar darajasida, ham butun jamiyat darajasida rag'batlantiradigan strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Adabiyotlar // Литература / References:

1. Минервин И.Г. Культура и этика в экономике. Социокультурные факторы экономического роста. -Изд.: РАН.ИНИОН, 2011.-246с.
2. Морозов В.А. Экономическая культура и ценности // Креативная экономика, Том 11, №1, январь 2017. С. 35-148. doi: 10.18334/ce.11.1.37476
3. З.Степанов Е.Б.,Симонов Р.Д.Экономическая культура как структуро образующий элемент качества человеческого капитала//Вестник Костромского государственного университета им.Н.А.Некрасова.-2011.-№3.-с.403-406.
4. Морозов В.А. Экономическая культура и ценности // Креативная экономика, Том 11, №1, январь 2017. С. 35-148. doi: 10.18334/ce.11.1.37476
5. Парсонс Т. Система современных обществ: пер. с англ. М.: Аспект
6. Пресс, 1998. 270 с.
7. Тоффлер Э. Третья волна. М.: АСТ, 2008. 345 с.
8. Breuer, Wolfgang and Quinten, Benjamin, Cultural Finance (July 1,
9. 2009). URL: <https://ssrn.com/abstract=1282068> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1282068>.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).